

ПОСТАТІ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1921 РОКІВ. СЕЛО ШАХОВЕ.

ОЛЕКСАНДР БІЛОГРУД

Білогруд Олександр Ілліч – земський діяч, кооператор, просвітянин, учасник Української революції 1917-1921 років.

Олександр Білогруд народився 1869 році в селі Казенно-Торсько – Олексіївське (сучасне село Шахове Шахівської ОТГ Покровського району). У 1890-х роках Білогруд поїхав до Санкт-Петербурга, де ходив на курси живопису до самого Іллі Рєпіна і готувався до вступу до Петербурзької академії мистецтв, куди вступити йому тоді не вдалося. У Санкт-Петербурзі він познайомився з багатьма діячами культури серед яких були І. Ю. Рєпін і Д. Я. Яворницький. З обома він тривалий час підтримував зв'язок через листування та особисті зустрічі.

У своїй переписці з Дмитром Яворницьким про цей період життя Олександр Білогруд писав, як про «...того хлопця, що з селянської темноти виринув у Петербурзі глянуть на сяйво світу і пошукати між людьми справжніх людей – творців культурного життя і його краси». Після невдалої спроби вступу до академії Білогруд працював мандрівним художником та займався самоосвітою. В цей же час він став активним учасником українського національного руху і навіть їздив на могилу Т. Г. Шевченка. [1; 9]

На початку 1900-х років Олександр Білогруд повернувся в рідне село, там збудував хату, почав займатися сільським господарством та став місцевим громадським діячем. У 1902 році він був членом «Благодійного товариства видання загальнокорисних та дешевих книг», до якого входило чимало відомих діячів української культури, таких як Яворницький, Багалій, Русов та інші.

Кожного року Олександр Ілліч відправляв у Петербург 3 карбованці на випуск брошур для простого народу. У 1906 році за антиурядові виступи він був навіть заарештований на нетривалий час. Після звільнення з тюрми він почав розвивати на селі кооперацію і став головою споживчого товариства «Шахівське».

У цей же час у рідному селі він займався культурно-просвітницькою діяльністю. І навіть був ініціатором зборів пожертв на перший пам'ятник Тарасу Шевченку в Києві; так у 1908 році Білогруд разом зі своїми однодумцями зібрали пожертв 16 рублів. У 1912 році був обраний гласним до Бахмутського повітового земського зібрання від селянської спільноти селища Дружківка. Депутатом земства він був до 1917 року. Також в цей час Білогруд був членом правління Бахмутського повітового союзу кооператорів [5, с.312; 6, с.305; 7, с.259; 8; 10, с.4; 11, с.62].

Незважаючи на те, що Олександр Білогруд відверто применшував свою участь в Українській революції 1917-1921 років, можна з упевненістю сказати, що він був її активним учасником як на волосному, так і на повітовому рівні.

Відомо, що під час білогвардійської окупації Шахового в 1919 року Білогруд зазнав утисків зі сторони білогвардійців [3, с.101-102; 8].

Після революційних подій 1917-1921 років Олександр Білогруд залишився жити в селі Шаховому, де займався бджолярством. Він мав 25 вуликів і відійшов від культурно-просвітницької роботи на селі. Незважаючи на це, він продовжував писати вірші і оповідання українською мовою, які так і не були ніде надруковані.

У 1927 році Білогруда позбавили виборчих прав. У своєму листі Дмитру Яворницькому вже в 1929 році він писав: «...мене позбавили виборних справ (як організатора петлюрівщини)».

Окрім цього відомо, що в селі Шаховому на початку революції мали широкий вплив українські організації. Так у селі був осередок Української партії соціалістів-революціонерів, організація Селянської спілки і загін Вільного козацтва.

Під час колективізації Олександр Білогруд вступив в артіль «Гігант».

30 серпня 1931 року Білогруда заарештували та виїзною сесією народного суду Гришинського району 2 листопада 1931 року він був засуджений на 9 років Виправного трудового табору у віддалених місцях СРСР.

Невідомо як склалося його подальше життя, але в 1954 році він був реабілітований [1; 8].

ІВАН ГОРДІЄНКО

Гордієнко Іван Іванович – організатор Вільного козацтва, член Всеукраїнських Установчих Зборів.

Іван Гордієнко народився 3 липня 1897 року в селі Казенно-Горсько-Олексіївське (Шахове) у родині запасного рядового Івана Никифоровича Гордієнко і Олени Михайлівни [12, с.39].

З початком Першої світової війни був мобілізований в армію, де служив у званні гренадера у 12-му гренадерському Астраханському полку. 14 лютого 1917 року отримав контузію на фронті коло міста Торчин. Після чого був направлений у тил у шпиталь до Миргорода, де зустрів Лютневу революцію. Після шпиталю Іван Гордієнко повернувся в рідне село, де став активним членом Української партії соціалістів-революціонерів і членом Селянської спілки.

У кінці 1917 року Гордієнка висунули як кандидата до Всеукраїнських установчих зборів від Селянської спілки і УПСР. На початку січня 1918 року Гордієнка обрали членом Всеукраїнських установчих зборів [4, с.193].

На початку 1918 року Гордієнко організував загін Вільного козацтва в селі Шахове, але незабаром загін був роззброєний більшовиками, які приїхали з Дружківки [3, с.101-102; 2, с.3].

Подальша доля Івана Гордієнка невідома...

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Білогруд Олександр Ілліч, Національний банк репресованих «Реабілітовані історією». URL: <http://www.reabit.org.ua/nbr/?ID=220839> (дата звернення: 13.08.2022).
2. «Відродження» № 20, 19.04.1918.
3. Добровольський О. Б. Від УНР до ОУН: Український рух на Донеччині 1917-1959 років. Т. 2 Левада, Львів 2020. 392 с.
4. Именной список нижних чинов 12 гренадерского Астраханского Императора Александра III полка убитых, раненых, контуженых и без вести пропавших с 1 по 15 февраля 1917 года включительно, Автор: 12-й гренадерський Астраханський полк, РГВИА Ф. №16196, О. №1, Д. 1773; Ф. Картотека бюро учета потерь в Первой мировой войне (офицеров и солдат), Ящ. 684 – Г.
5. Екатеринославській адресь-календарь. 1915 год. – Екатеринославъ: Изд. Губернской тип., 1915. – 541 с.
6. Екатеринославській адресь-календарь. 1916 год. – Екатеринославъ: Изд. Губернской тип., 1917. – 504 с.
7. Екатеринославській адресь-календарь. 1917 год. – Екатеринославъ: Изд. Губернской тип., 1917. – 430 с.
8. Лист О. І. Білогруда до Д. Я. Яворницького № 54, 1.07.1929, ДНІМ. (Дніпропетровський національний історичний музей). Арх-12477.
9. Лист О. І. Білогруда до Д. Я. Яворницького № 52, 11.08.1896, ДНІМ. (Дніпропетровський національний історичний музей). Арх-12477.
10. «Рада» №115, 18.05.1908.
11. Сузіна К., Шульга Ю., Сердюк К., Серов О. Історія села Шахове Добропільського району. Знайоме незнайоме Добропілля. Вип.1: Матеріали дослідницько-пошукових робіт туристсько-краєзнавчих загонів закладів загальної середньої освіти та вихованців гуртків Центру туризму та краєзнавства учнівської молоді м. Добропілля / укладач Л.В. Божко; Центр туризму та краєзнавства учнівської молоді м. Добропілля; головний редактор Н.Е. Сомюк – Добропілля: [б.в.], 2018. – 151 с.
12. Троїцька церква Катеринославської духовної консисторії, с. Торсько-Олексіївка Бахмутського повіту Катеринославської губернії 1897, ДАДО (Державний Архів Донецької Облaсті) Ф. № 236, О. № 1.